

Remissvar - Betänkandet I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning, SOU 2022:34

Ert diarienummer U2022/02457

Region Sörmland ser positivt på utredningens uppdrag, att föreslå åtgärder för att flera unga ska nå målen inom gymnasieutbildningen

Region Sörmlands ställningstagande

En satsning på sammanhållna yrkespaket ser Region Sörmland som ett steg i rätt riktning, även om förslaget med differentierad studietid jämfört med ordinarie yrkesprogramlängd fortsatt behöver analyseras ur ett konsekvensperspektiv. Elever som idag går på individuella program och som har särskilda behov av stöd, kan även fortsatt vara betjänta av den kortare studietiden, men där blir ett utökad studievägledningsprogram angeläget. Även elever som initialt skulle delta i utbildningar inom yrkespaketet, kan vara motiverade, med rätt stöd, till att gå utökade programinriktningar och/eller vidare studier. Likaså behövs en fortsatt analys, möjligen inom ramen för dimensioneringsutredningens tankar, kring hur yrkespaketet relaterar till arbetsmarknadsbehov och branschbehov över tid. Flera branscher inom sektorn menar att den större yrkesutbildningen, om 2500 poäng i dagsläget, ger bättre förutsättningar för utveckling inom yrket, även om ett kortare yrkespaket kan vara tillräckligt för anställning.

Region Sörmland vill också lyfta folkhögskolans betydelse för ungas möjlighet att få en gymnasieutbildning. Regionen anser att den möjlighet som folkhögskolan utgör för de ungas utbildning, hade behövt både fördjupas och utvecklas, särskilt som komplement till kommunal vuxenutbildning. Den pedagogik och didaktik som tillämpas på folkhögskolan har sedan länge varit en positiv faktor för unga som inte klarat av den ordinarie skolgången, vare sig på grundskole- eller gymnasienivå. En fördjupad kunskap om folkhögskola hade gett utredningen ett större fokus på alternativ till gymnasieutbildning eller till kommunal vuxenutbildning.

Ett konkret och bra förslag handlar om att förändra åldersgränser på folkhögskola eller kommunal vuxenutbildning (6.6.3). Det finns folkhögskolor som bedriver gymnasieutbildning, oftast då med särskild profil så som exempelvis idrott, där resultaten varit positiva. Att som helhet erbjuda en annan skolmiljö, en delvis annan klassrumsdidaktik och pedagogik, utan att frångå

kursplaner, är ett gott alternativ för elever som under grundskolan haft svårt med studier eller social miljö. Utöver investeringen i sin utbildning kan det noteras att folkhögskolor många gånger finns utanför stadsmiljöer och därmed kan vara ett gott alternativ för elever som av olika anledningar har behov av miljöombyte för att fullgöra sin skolgång. Att då ändra åldersgränsen för dessa typer av utbildningsinstanser är positivt, för att fler alternativ ska finnas till fullgjord gymnasieutbildning. I det sammanhanget behöver naturligtvis den uppdragsersättning som ska utgå ses över.

Det finns i utredningen en analys av kausaliteten mellan ”eleven får inte examen” och ”eleven får inte jobb”, bland annat i kapitel 9. Det ska ifrågasättas om sambandet är så ”rätlinjigt”. Det kan finnas en och samma anledning till att eleven inte får examen eller arbete, men det finns fall där orsakssamband mellan examen och arbete kan ifrågasättas.

Bland de föreslagna åtgärderna för att eleven ska kunna gå om en kurs (7.7.2 ff.) är regionens uppfattning att de inte kan anses passa målgruppen generellt. Elever som fått ett F-betyg och som skulle behöva gå om kursen, kommer inte att bli hjälpta av om kursen får läsas på distans eller som samläsning med kommunal vuxenutbildning. Elever som får F-betyg, är ofta elever med stora behov av struktur och stöd. Det handlar oftast inte elever som planerar sitt arbete självständigt eller som klarar av mer än heltidsstudier. En större helhetssyn med ett elevfokus hade gagnat analysen och kunnat ligga till grund för föreslagen åtgärd.

Den föreslagna ändringen att kurser kan gås om, genom en förlängning av studietiden utifrån elevers behov och förutsättningar vilket ska skrivas i elevens åtgärdsplan, kan däremot ses som rimlig åtgärd. Och som utredaren konstaterar, blir ersättningsfrågan då viktig; den interkommunala ersättningen måste följa rektors/skolans beslut att förlänga studietiden. De elever som får sin studietid förlängd, kommer att behöva handledning, undervisning och stöd för att klara kurserna, och det kräver förstas lärarresurser. Förlängning av studietiden är något som skolverksamheten inom yrkesgymnasieutbildningen i Region Sörmland rekommenderat. Bedömningen är att studieframgången skulle bli högre på skolan där eleven är känd, än på kommunal vuxenutbildning där eleven måste starta om på ruta ett. Dock är erfarenheten att det är ytterst få elever som vill stanna kvar på skolan efter sina tre år. Men ju vanligare denna åtgärd skulle bli, desto mindre skulle stigmat bli, vilket kanske skulle öka elevernas vilja att slutföra sina studier. Det förutsätter dock en nationell samordning, och är en fråga om en statlig och kommunal överenskommelse vad gäller ersättning för studierna.

Det kan uppfattas som att även denna utredning skjuter lite förbi målet genom att diskutera nästan uteslutande vad gymnasieskolan ska och kan göra. Utredningen har ett kapitel om grundskolan (4.1.2) med fullt rimliga resonemang. I uppdragsdirektiven kan ses att utredningens direktiv inte varit att titta på anledningarna till att grundskolan ”levererar” elever, som trots sina tio år i den obligatoriska skolan inte lyckats automatisera sin läsning och som inte kan räkna. Men att gymnasieskolan förväntas göra underverk på tre år, när grundskolan haft mer än tre gånger så lång tid på sig, bör ligga till underlag för vidare utredning om grundskolans ansvar. Detta för att ge eleverna bättre förutsättningar för vidare studier, och hur samverkan mellan grundskola och gymnasium ska utformas.

Positivt är att det finns resonemang och analyser kring ekonomiska konsekvenser i utredningen (9.5 ff.). Ett exempel är analysen av kostnaderna för extra vägledningssamtal, vilka uppfattas rimligt bedömda, och förslaget att staten ska ersätta huvudmännens kostnader för detta. Utredningens förslag att minska fortbildningspengar till lärare och rektorer kan i ett helhetsperspektiv inte gagna utbildningens kvalitet eller fortsatta utveckling. Helhetsperspektivet för skolan och eleven måste vara det som ska råda, och inte genom att sätta utvecklingsinsatser mot varandra.

Region Sörmland kan konstatera att utredningens slutsatser och underlag gällande yrkespaketet, inte alls utgått från yrkespaketet på naturbruksprogrammet. Men eftersom utredningen föreslår att yrkespaketet, deltas fram av Skolverket, dels lokalt på skolorna, i samråd med de lokala programråden, anser regionen att det kommer att finnas utrymme att göra användbara yrkespaket för branscher också inom naturbruksområdet. Det är därför viktigt att paketet verkligen tas fram i samråd, även med hänsyn till resultaten som lyfts fram i dimensioneringsutredningen.

En annan aspekt är i vilken utsträckning utredningens förslag kommer att beröra elever som redan antagits, före den föreslagna tidplanen för ändringar ska tillämpas, från och med den 1 juli 2024. Det innebär att eleverna som startar hösten 2022 och framåt kommer att beröras i olika form. Den analysen saknas i utredningen och behöver därför kompletteras i en konsekvensanalys för utbildningsväsendet.

REGION SÖRMLAND

Monica Johansson
Regionstyrelsens ordförande

Jan Grönlund
Regiondirektör